

הרקע התיאולוגי של הציונות הנוצרית

מיכאל נייטון
נוצרים תומכי ישראל

ציונות נוצרית: סקירה כללית

בטרם נבחן את הבסיס התיאולוגי של הציונות הנוצרית, שומה עלינו לחקור תחילה את הגדרתה. מהי בדיוק "ציונות נוצרית"? באופן בסיסי, ציונות נוצרית, היא האמונה שלפיה ארץ ישראל היא אדמת קודש שניתנה מאת אלוהים לעמו הראשון, העם היהודי – "בבת עינו של האל". מעבר לכך, הציונות הנוצרית שואבת את קיומה מברית ה"נצח" שכתת אלוהים עם אברהם, כמו גם משורה נכבדה של נבואות מקראיות בנות אלפי שנים, של נביאי ישראל כמו ירמיה, ישעיה, זכריה ויחזקאל, שחזו את שיבתו העתידית, אך ודאית של העם היהודי למולדתו ה"תנ"כית". לפיכך רואה הציונות הנוצרית בהקמת מדינת ישראל במאי 1948 את ההתגשמות החשובה ביותר של נבואה תנ"כית בעידן המודרני. ולבסוף, הציונות הנוצרית טוענת בתוקף שהבטחות האל לעם היהודי שרירות וקיימות גם כיום. בהמשך נציג בחינה מעמיקה יותר של האמונות הדוקטרינריות הקשורות בציונות הנוצרית.

"הציונות הנוצרית" המכונה גם "ציונות תנ"כית", נובעת מהמונח "ציונות". אף שהמונח "ציונות" נחשב לתנועה מדינית בחוגים חילוניים, הוא תנ"כי מאוד מטבעו. הציונים מבקשים לסייע, להקל ולקדם בנושא השבת העם היהודי וריבונותו למולדתו – ארץ ישראל. הנוצרים הרואים בשיבת העם היהודי לארצו, וכן בהקמת מדינת ישראל הריבונית ב-1948 את התגשמותה המפורשת של נבואה מקראית, מכונים "נוצרים ציונים". נוצרים ציונים מכירים בעם

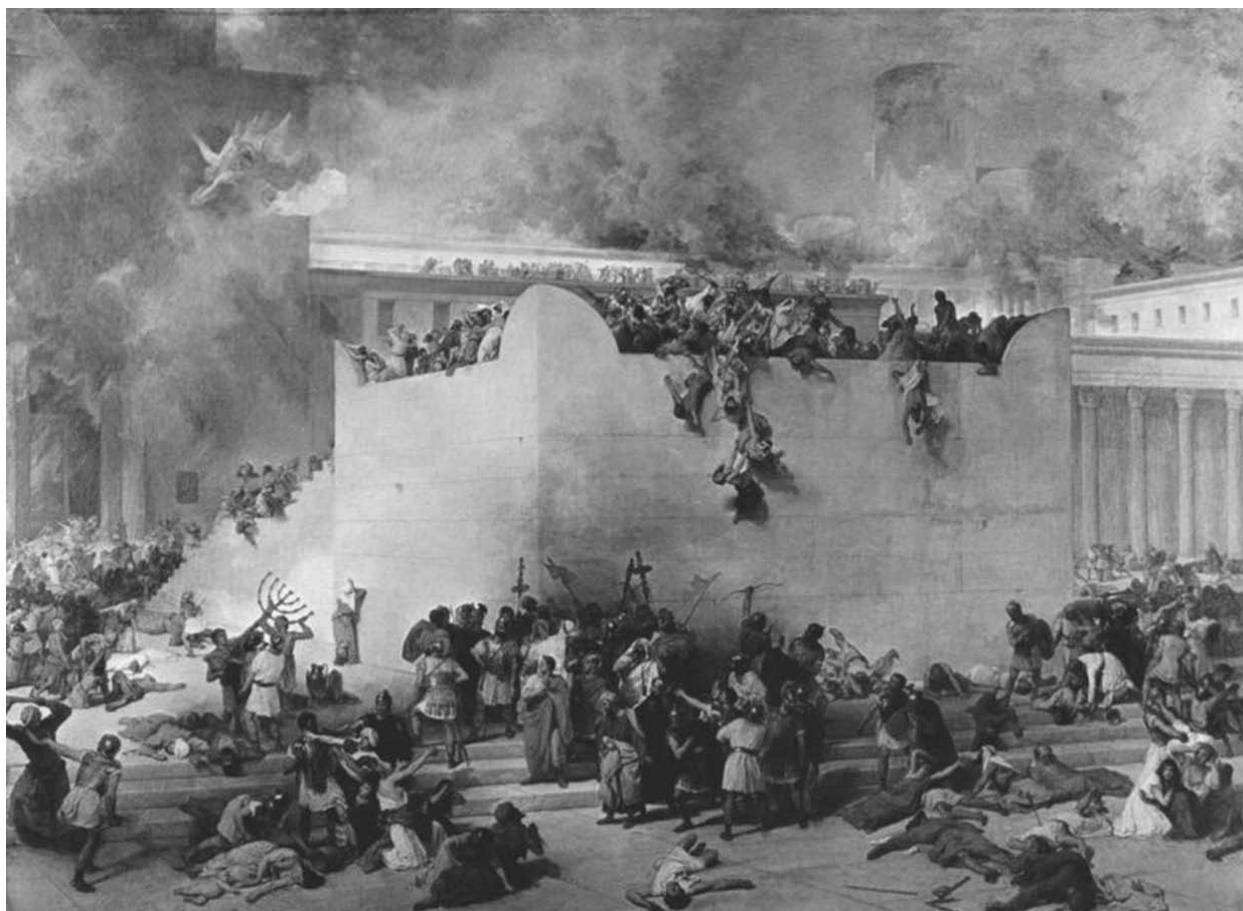
היהודי כב"בבת עינו של האל" – עם הבחירה שלו, ודבקים באמונה כי הבטחותיו של האל בבריתו עם אברהם, היו בלתי מותנות. הנוצרים הציונים, הם "חסידים תנ"כיים" של העם היהודי ושל מדינת ישראל, שתומכים בהם בזירה הבינלאומית הידועה לשמצה כיום בנטייתה האנטישמית המובהקת. יתרה מכך, הם מהווים מתנגדים נוקשים ומוחלטים לכל ויתור שהוא על אדמת ארץ ישראל, שהיא התגלמות קדושה של הבטחות האל לעם שהוא מכנה "בבת עינו". הנוצרים הציונים מבקשים לעמוד לצד ישראל, להפגין תמיכה ללא תנאי, סולידריות ואהבה, ובה-בעת גם להתפלל לשיבתה הרוחנית אל אלוהי אברהם יצחק ויעקב.

כפי שעולה מניתוח זה, הדוגמה התיאולוגית של הציונות הנוצרית מנוגדת להגדרות המקובלות של "פנאטיות" ו"קיצוניות", ומייצגת פרשנות עקרונית מוצקה של הכתוב בתנ"ך. זאת ועוד – הקורא ייוכח מיד כי המונח "נוצרי ציוני" איננו אלא תיוג מורכב לתיאור הנוצרים המאמינים בתנ"ך. אולם לא תמיד היה כך, ועל מנת לגלות את האמת העכשווית יש צורך לחשוף את שקרי העבר.

מורשת של אנטישמיות נוצרית

הנוצרים בימינו נבערים במידה מרובה, בכל הקשור להיסטוריה הארוכה של האנטישמיות הנוצרית או להשלכותיה התיאולוגיות. היחסים כיום בין נוצרים ליהודים הם השתקפות ישירה של ההיסטוריה שלהם, וזקוקים לפיכך לתיקון רב. זוהי היסטוריה הנגועה בדוקטרינות ובתורות אנטישמיות, שגרמו בשם הנצרות לשנאה כה קטלנית וארסית עד שהובילה לטבח של מיליוני יהודים.

מיכאל נייטון המייסד של קבוצת נוצרים תומכי ישראל
(CSWI – Christians Standing with Israel)

חורבן בית המקדש השני. פנצ'סקו דה הייז, (Hayez), 1867, Galleria d'Arte Moderna, וונציה.

אבות הכנסייה

וסטינוס איש קיסריה, הנחשב לאבי תיאולוגיית החילוף (100-165 לספירה), טען בדיאלוג שלו עם היהודי טריפּו (160 לספירה לערך) כי היהודים, בשל יחסם לישוע, הם שורש כל "עוולה"¹:

כי אף אומה אחרת לא גרמה לנו ולישוע עוול רב כמותכם, שבעצם פועלכם יצרתם את הדעה הקדומה כנגד משיח האמת וכנגדנו, מאמינינו. כי לאחר שצלבתם אותנו, את היחיד שהוא צדיק וחף מאשמה – שבזכות הכאתו נרפאים אלה הקרבים דרכו אל אלוהים – כאשר ידעתם שהוא קם מן המתים ועלה לשמים כדברי הנביאים, לא רק שלא חזרתם בכס מן הזדון שביצעתם, אלא בחרתם ושלחתם מירושלים אנשים לכל הארץ לומר כי קמה הכפירה חסרת האל של הנוצרים, ולפרסם דברים שכל המכיר אותנו לא יאמר נגדנו. על כן הנכם הגורם לא רק לחטאיכם שלכם אלא למעשה אף של כל בני האדם.

חורבן בית המקדש בשנת שבעים לספירה בידי הדריאנוס, נתפס בעיני אבות הכנסייה כעדות נחרצת לעונש שהטיל האלוהים על היהודים ככלל. מכאן שאשמתם של היהודים בצליבת ישו היא אשמה קולקטיבית החלה על כל אחד מהם ואינה נמחלת לעולם. טיטוס פעל על-פי דוקטרינה זו במסגרת תוכנית אלוהית ומכאן כינויו: Flagelum Dei, קרי: שוט האלוהים. (כינוי שניתן מאוחר יותר לאטילה, ולעוד אי אלו עוכרי ישראל בדברי ימי עם עולם).

את מקורות האנטישמיות הנוצרית ניתן למצוא עוד בימי ראשית הכנסייה, במושג שהתעצם מאז מהלך מאות בשנים ומוכר כ"אשמה קולקטיבית". טענה זו, הטילה את אשמת הצליבה של ישוע על העם היהודי, והאשימה אותו ברצח אל. מושג האשמה הקולקטיבית הוליד עידן של כאלפיים שנות שנאת יהודים, ומוכר ברבים לא רק כבסיס האנטישמיות הנוצרית אלא גם כקטליזטור של כמה מן התקופות האפלות ביותר בהיסטוריה. את הליקוי הנובע מאלפיים שנות יחסי נוצרים-יהודים ניתן לפיכך למצוא בהיסטוריה של הכנסייה, לא של בית הכנסת, וכדי לרכוש הבנה ברורה של מקור השנאה הזאת, אין אלא לעיין בכתבי אבות הכנסייה. על מנת שיוכל הקורא להכיל את ההווה, חייב הניתוח הזה לעקוב תחילה אחר העבר.

1. J. Martyr, and M. Slusser, Dialogue With Trypho (Selections from the Fathers of the Church), Rev. Ed., USA: Catholic University of America Press, 2003.

להצדיק ולהקל על השמדה מלאה ושיטתית של הגזע היהודי.

גם במהלך המאות הבאות הוסיפו דוקטרינות ותורות אנטישמיות לנבוע מכתביהם ומדרשותיהם של אישי הנצרות החשובים ביותר. על היהודים נאסרו לחלוטין בעלות על קרקע, משרות ציבוריות, קיום מצוות היהדות והקמת בתי כנסת. יתרה מכך, היהודים נחשבו "עבדים נצחיים" של הכנסייה בשל חלקם במותו של ישוע. ניתן לזקוף זאת במידה רבה להשפעתם החזקה של אבות הכנסייה, וביניהם אוריגן וכריסוסטוס, כמו גם של הקדוש תומס אקווינס, שחלקו יידון כאן בהמשך.

לקראת המאה ה-11 הידרדר לחלוטין מעמדם של היהודים בחברה. מגמה זו, תהווה רקע למה שעשוי להיחשב אחת התקופות האפלות ביותר של הנצרות – מסעי הצלב.

את מקורות האנטישמיות הנוצרית ניתן למצוא עוד בימי ראשית הכנסייה, במושג שהתעצם מאז מהלך מאות בשנים ומוכר כ"אשמה קולקטיבית"

מסעי הצלב

ב-1095 נשא האפיפיור אורבן ה-2 את נאומו הידוע לשמצה לפני קהל גדול בוועידת קלרמון, ובו קרא למאזיניו לצאת ל"מלחמת קודש" נוצרית לשחרור ירושלים מידי השלטון המוסלמי. בתמורה למאמציהם הבטיח להם אורבן ה-2 מחילה מלאה על חטאיהם. באלה המילים יצא לפיכך מסע הצלב הראשון לדרכו:⁴

הו בני אלוהים, הבטחתם אמנם בתוקף רב מתמיד לשמור על שלום ביניכם ולשמר את זכויות הכנסייה, אולם לפניכם נותרה עדיין מלאכה חשובה. בזריזות שהעניק לכם זה מקרוב התיקון האלוהי, עליכם להפעיל את כוח צדקתכם בנושא אחר הנוגע בכם וגם באל. כי אחיכם החיים במזרח זקוקים בדחיפות לעזרה, ועליכם מוטל להחיש להם את הסיוע שהובטח להם תכופות. כי כפי שרובכם שמעו, תקפו אותם הטורקים והערבים וכבשו את שטח רומניה [האימפריה היוונית] עד חוף הים התיכון במערב והדרדנלים המכונים זרוע ג'ורג' הקדוש. הם כבשו עוד ועוד מאדמות הנוצרים, והכריעו אותם בשבעה קרבות. הם הרגו ושבו רבים, הרסו את הכנסיות והחריבו את האימפריה. אם תרשו להם להמשיך כך עוד בטומאה, הם יתקיפו ביתר שאת את נאמנות האל. לפיכך אני, או בעצם האל, מפצירים בכם, בתור מבשרי ישוע,

אחד הפוריים מבין אבות הכנסייה ובעל ההשפעה הרבה מכולם היה אוריגן (185-254 לספירה), פילוסוף כמו גם תיאולוג. הוא נחשב לאחד ההוגים החדשניים והיצירתיים ביותר בתקופתו. עם זאת כלפי היהודים הוא הפגין רק בוז וגינה אותם בגלוי על יחסם לישוע:²

על שלא האמינו ועל עלבונות אחרים שהמיטו על ישוע, לא זו בלבד שהיהודים יסבלו יותר מאחרים ביום הדין אשר יתרחש בעולם לפי האמונה, אלא שהם כבר נושאים בסבל. כי בני איזו אומה מלבד היהודים גולים מבירתם שלהם, ומן המקום הקדוש לפולחן אבותיהם: ומן האסונות הם סבלו בשל היותם אומה רשעה מכול, ואף שאשמים הם בחטאים רבים אחרים, על דבר לא נענשו בחומרה כה רבה כמו על החטאים שביצעו נגד ישוע שלנו.

דוגמה נוספת לאנטישמיות אצל אבות הכנסייה ניתן למצוא בכתבי ג'ון כריסוסטוס, הארכיבישוף של קונסטנטינופול (344-407 לספירה), שנודע כ"מטיף הגדול של אבות הכנסייה". כריסוסטוס השתמש בסגנון ההטפה הרהוט שלו לקידום שנאת היהודים הארסית, בהעניקו ליהודים את הכינוי "רוצחי ישוע" בחיבורו "דרשות נגד היהודים" (Orations Against the Jews):³

היהודים מקריבים את ילדיהם לשטן. הם גרועים מחיות הפרא. בית הכנסת הוא בית בושת, מערת פריצים, היכל שדים המוקדש לפולחן אלילי, לכינוס נפשע של יהודים, מקום התועודות לרוצחי ישוע, בית הנקלים, משכן הרשע, תהום ושואל הגיהנום. היהודים הידרדרו למעמד נחות משל המתועבת שבחיות. הוללות ושתיינות הביאו אותם לדרגת התאוה של העז והחזיר. הם יודעים רק דבר אחד: להשביע את כרסם, להשתכר, להרוג ולהכות זה את זה כמו נבלים בהצגה וכמו עגלונים. בית הכנסת הוא קללה, הוא מתעקש על שגיאותיו, מסרב לראות או לשמוע, מעוות בזדון את שיפוטו; הוא כיבה בקרבו את אור רוח הקדוש... אני שונא את היהודים כי הם מפירים את דין התורה. אני שונא את בית הכנסת כי בידיו התורה והנביאים. חובתם של כל הנוצרים היא לשנוא את היהודים.

יש לציין, שכריסוסטוס, זכה מאוחר יותר בתואר "קדוש" של הכנסייה הקתולית. להכרזתו נודעה השפעה עמוקה על יחס הנצרות ליהודים, ודרשותיו והטפותיו שימשו כחומר לימוד בסמינרים ובקולג'ים. את הרטוריקה האנטישמית שלו – שנשאה כולה את שם הנצרות – אימצו כנראה גם הנאצים בשנות השלושים של המאה העשרים, בניסיון

2. A. Roberts and J. Donaldson, "Ante-Nicene Christian Library: Translations of the Writings of the Fathers down to A.D. 325", The Writings of Origen, Volume 23, Volume 2: Origen Contra Celsum, Books II-VIII, USA: Adamant Media Corporation, 2001.

3. J. Chrysostom, "Discourses against Judaizing Christians", The Fathers of the Church, 68, USA: Catholic University of America Press, 1999.

4. Bongars, Gesta Dei per Francos, 1, pp. 382 f., trans in Oliver J. Thatcher and Edgar Holmes McNeal, eds., A Source Book for Medieval History, NY: Scribners, 1905, pp. 513-517.

תחת הנהגתם של הנזיר פטר ושל הרון אמיכו אולצו אלפי יהודים להמיר את דתם לנצרות. אלה שהתנגדו, נרצחו. 5,000 יהודים נטבחו ועוד 1,200 התאבדו על מנת להימנע מהמרת הדת. רדיפות ורציחות אנטישמיות דומות אירעו במהלך עוד שמונה מסעי צלב, לאורך תקופה של כמאתיים שנה.

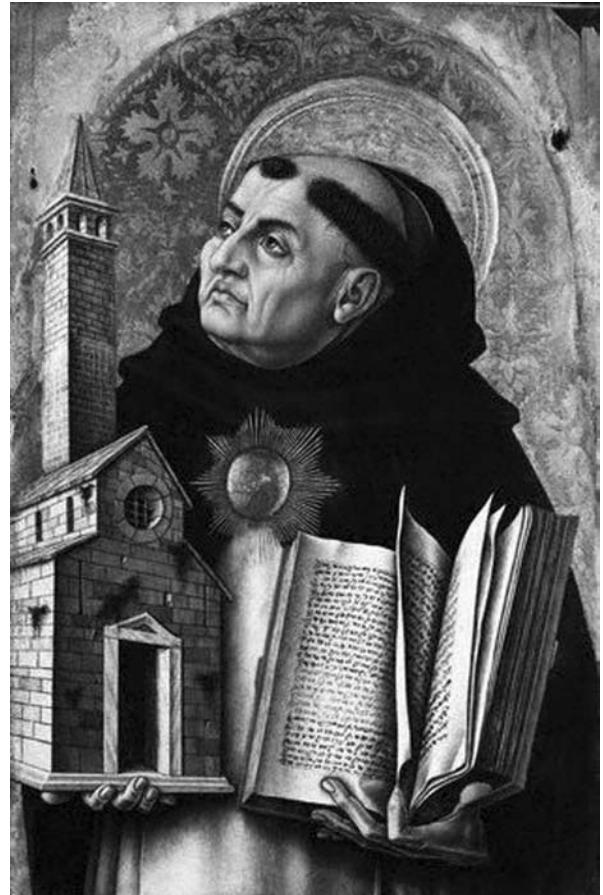
הקדוש תומס אקווינס

תחילת המאה ה-13 – בתקופה הקרויה "שיא ימי הביניים" – הצמיחה הכנסייה מספר כותבים שפרשנותם חשפה נקודות מחלוקת משמעותיות מאוד בדוגמה הנוצרית. למחלוקת מסוג זה יש חשיבות מיוחדת בניתוח האנטישמיות הנוצרית. דוגמה למחלוקת כזו ניתן למצוא בבחינת כתביו של תיאולוג שחיבוריו הפילוסופיים היו רבים ובעלי השפעה – הקדוש תומס אקווינס. חיבוריו של אקווינס נחשבים ליסוד הדוקטרינה הנוצרית המודרנית, ורבים כוללים אותם בין התרומות בעלות ההשפעה הרבה ביותר על עולם הנצרות המודרני. הנחותיו בנוגע לעם היהודי – ובמיוחד בנוגע לאשמתו במוות ישוע – נראות מעורפלות במקרה הטוב, ערמומיות ועוינות במקרה הרע.

אקווינס, שלא כרבים מקודמיו, לא הטיף לאלימות נגד העם היהודי בשל חלקו במוות ישוע. עם זאת כתביו בנושא היהודים, הזינו ללא ספק את האנטישמיות בדורות הבאים אחריו

את הדוגמאות הממצות ביותר ליחסו של אקווינס ליהודים ניתן ככל הנראה למצוא בחיבורו הנודע ביותר, "מכלול התיאולוגיה" (Summa Theologica). אולם יש הטוענים כי אקווינס נהג כפילוסוף יותר מאשר כתיאולוג כאשר הביע את דעתו שעל חלקם במוות ישוע אשמים היהודים במה שהוא כינה "פְּעוּרַת מְעוּשָׁה". בכך הצהיר כי מנהיגי היהודים בעת ההיא הסגירו את ישוע ברצון להוצאתו להורג בידי פונטיס פילטוס, בידיעה מלאה שהוא הוא המשיח. בחלק השלישי של הסומה טוען אקווינס:⁶

יש בכל מקרה להבין שבערותם לא פטרה אותם מפשעם, מכיון שהייתה זו למעשה בערות מעושה. כי הם ראו סימנים ברורים לאלוהות; אלא שהם עיוותו אותם מתוך שנאה וקנאה בישוע; ומיאנו גם להאמין בדבריו, שבאמצעותם הוא הכריז כי הוא בן האלוהים... אך אנו יכולים לטעון כי הם ידעו גם שהוא אכן בן האלוהים, מאחר שהיו בידיהם סימנים מובהקים לכך: רק מתוך

"למה להילחם באויבי הנצרות מעבר לים בשעה שהם חיים בתוכנו?"

לפרסם זאת בכל מקום ולשכנע כל אדם מכל מעמד שהוא, חייל רגלי או אביר, עני או עשיר, להחיש מיד סיוע לנוצרים הללו ולהשמיד את הגזע המתועב ההוא מעל אדמות ידידינו. זאת אני אומר לנוכחים כאן ומכוון גם לנעדרים. יתר על כן, ישוע מצווה זאת... כל מי שימות בתוך כך, בין אם ביבשה או בים או בקרב נגד הפגנים, יזכה למחילה מיידית על חטאיו. את זאת אני מעניק להם באמצעות כוח האל שהסמיך אותי. הו איזה קלון הוא אם גזע נבזה ושפל שכזה הסוגד לשדים יכבוש עם המאמין באל כול-יכול ונהנה מתהילת שמו של ישו! וכי אֵילו תוכחות ימיט עלינו האל אם לא תסייעו לאלה אשר ביחד איתנו קיבלו אל עצמם את הדת הנוצרית!

במהלך מסע הצלב הראשון יצאו מערים מרכזיות באירופה לא פחות משלושה לגיונות של "לוחמי קודש", בדרכם אל ארץ הקודש. מסעם יקבל תפנית אנטישמית קטלנית במערב גרמניה, באזור המוכר כ"ריינלנד", שבו הייתה ליהודים נוכחות רבה מאוד. וזאת בחסות סיסמה תאוות דם שטבע הרון אָמיכו:⁵

⁶ Fathers of the English Dominican Province, trans. Summa Theologica, 2nd rev. ed., 22 vols., London: Burns, Oates & Washbourne, 1912-1936; reprinted in 5 vols., Westminster, MD: Christian Classics, 1981.

⁵ Esther Benbassa, The Jews of France: A History from Antiquity to the Present, Princeton University Press, 2001.

מרטין לותר: מבשר השואה

קביעותיו לפיהן יש להחריב את בתי היהודים, להחרים את רכושם וכספם ולהעלות באש את בתי הכנסת, זכה לביסוס תיאולוגי ב"ליל הבדולח". הנאצים אמצוהו ולותר הפך למעין "אבי הכנסייה הנאצית".

במאה ה-16 הצמיחה מתוכה הכנסייה פילוסופים ותיאולוגים רבים שכתביהם ועולמם הרטורי שימשו לא רק כמקור לשנאת היהודים אלא אף כקטליזטור לארס האנטישמי שיחלחל לתוך ההיסטוריה המודרנית. רבים מן הנוצרים בימינו אינם יודעים כי שנאה כזו הפיץ גם לא אחר מאשר "אבי הפרוטסטנטיות" עצמו, מרטין לותר. לותר, המוכר בעיקר כאדריכל הרפורמציה, טען לנדיבות כלפי היהודים, שכן, כנאמר בספרו, "ישוע נולד כיהודי". אולם נראה שנדיבותו של לותר לא הייתה בלתי מותנית, מאחר שהפכה עד מהרה לזדון, כאשר נכשלו מאמציו להמיר את דתם של היהודים לנצרות. באחד מחיבוריו האחרונים, "על היהודים ועל שקריהם", יצא לותר במתקפת שנאה נגד היהודים בחזיתות מרובות גם יחד. בכנותו אותם "עם השטן" הוא מטיף להצתת בתי כנסת יהודיים, להחרמת או השמדת רכושם, כולל הספרים הקדושים להם ביותר, ולהריגתם:⁷

אילו היה עלי להטביל יהודי, הייתי לוקח אותו אל הנהר אלבה, תולה אבן סביב צווארו, דוחף אותו פנימה ואומר: "הריני מטביל אותך בשם אברהם..." ומה נעשה אם כן בגזע היהודי המקולל והדחוי?... אתן לכם את עצתי הכנה: תחילה הבעירו אש בבתי הכנסת או בבתי הספר שלהם, ואת אשר לא יבער קברו וכסו בעפר, כדי שאיש לא יראה מהם עוד לעולם אבן או אפר... ואחר כך אני מציע למחות ולהשמיד את בתיהם... מוטל עלינו לנקום ביהודים ולהרוג בהם... אָשֶׁמְנו כי לא שחטנו אותם.

לותר מצא את מותו ב-1546, אולם השנאה האנטישמית לא באה אל קיצה. אדרבא, היא המשיכה להתקיים והעלתה מורסות והתגשמה בעידן המודרני בצורה ששימשה כנראה מבשרת האידיאולוגיה הנאצית. טענה זו, נסתרה בידי רבים הסבורים, שלרטוריקה של לותר הייתה השפעה זעומה אם בכלל על השקפות הנאצים. אולם השלכות השפעתו של לותר מקבלות חיזוק כאשר זוכרים, שיולוס שטרייכר, אדריכל מכונת התעמולה הנאצית, קיבל ב-1937 במתנה את ספרו של לותר, "על היהודים ועל שקריהם", מידי העיר נירנברג – אותה עיר שמאוחר יותר הוא יישפט בה, יורשע ויוצא להורג על חלקו בהשמדת מיליוני יהודים.

מרטין לותר. לוקס כרנאך, 1529.

שנאה וקנאה הם סירבו להאמין לסימנים הללו אשר על פיהם יכלו הם לדעת כי הוא בן האלוהים.

בבחינת דוקטרינת ה"בערות המעושה" של אקווינס ניתן להגיע למסקנה כי זו עומדת חד-משמעית בניגוד מוחלט לתורתו בעניין זה של השליח פאולוס, הגורס כי היהודים

אקווינס, שלא כרבים מקודמיו, לא הטיף לאלימות נגד העם היהודי בשל חלקו במות ישוע. עם זאת כתביו בנושא היהודים, ובמיוחד אלה המבוססים על דוקטרינת ה"בערות המעושה" שלו, הזינו ללא ספק את האנטישמיות בדורות הבאים אחריו

אשמים ב"בערות בלתי נמחית" משום שהם נענשו והוכו על-ידי אלוהים בעיוורון לגבי זהות המשיח. יתרה מכך, הציונות הנוצרית אכן מבוססת על דבקות חד-משמעית בתורתו של השליח פאולוס:

כי לא אחד מכם אחי את הסוד הזה פן תהיו חכמים בעיניכם שישראל בא לידי טמטום הלב למקצתו עד כי יָנֶס מלא הגויים. וכן כל ישראל יִנְשָׁע ככתוב ובא לציון גואל וישיב פשע מיעקב. וזאת בריתי אשר אכרת אִתָּם כי אסלח לעֲוֹנָם. (איגרת פאולוס אל הרומיים, י"א, 25-27)

⁷ Martin Luther, On the Jews and Their Lies, cited in Robert Michael, "Luther, Luther Scholar and the Jews", Encounter, 46, No. 4, pp. 343-344, 1985.

יחסי יהודים-נוצרים בימינו

מצב הנוכחי נותרו היחסים בין היהודים לנוצרים – וניתן להבין זאת – "בעיצומו של תהליך". אף שהרגש היהודי כלפי נוצרים נותר, אם כי במידה פחותה, זהירות וחשדנות, הסתייעו יחסי יהודים-נוצרים, במיוחד בשנים האחרונות, בהכרה כי הפְּנוּת הנוצרית והרצון האמיתי של הנוצרים בעמידה לצד עם ישראל, הם בהחלט בלתי מותניים.

ביטויים אחדים לתגבור יחסי יהודים-נוצרים התממשו בגופים מאורגנים מקצועיים. דוגמאות אלה כוללות את "הברית היודו-נוצרית" ואת "שדולת בעלי-ברית נוצריים" שהוקמה רשמית בכנסת ישראל בראשות חבר הכנסת המנוח ד"ר יורי שטרן, ב-5 בינואר 2004, בלויית ההצהרה הבאה:⁸

מטרתה של שדולת בעלי-ברית נוצריים בכנסת היא לבנות חיבור ישיר של תקשורת, שיתוף פעולה ותיאום בין הכנסת למנהיגים נוצריים ברחבי העולם. אנו שואפים לכוון יחסים בין חברי הכנסת לראשי כנסיות, ארגונים ונציגים נוצריים בקהילייה הבינלאומית כולה.

שדולת בעלי-ברית נוצריים בכנסת מהווה מוקד משיכה למנהיגים נוצריים ברחבי תבל שמספרם ואופיים המגוון הולכים וגדלים. השדולה עובדת עם נוצרים שתומכים בישראל ועם כאלה שמתלבטים באשר לעמדתם כלפי ישראל. נוצרים רבים מכירים בכך שאמונתם בתנ"ך מחברת אותם לארץ ישראל ולעם ישראל. זהו הבסיס שעליו אנו פועלים יחד להשגת מטרותינו.

ראיות לאופי ה"בלתי מותנה" של תמיכת הנוצרים הציונים, והשתתפותם ביוזמה מסוג זה, שמטרתה לחזק את היחסים בין היהודים לנוצרים, מתועדות בהצהרת שדולת בעלי-ברית נוצריים בכנסת, האומרת:⁹

השדולה מגנה ודוחה כל התאגדות שמטרתה להמיר את דתם של יהודים לנצרות.

הקמתה של השדולה התקבלה בזרועות פתוחות אצל ארגונים נוצריים רבים, כולל השגרירות הנוצרית הבינלאומית בירושלים (ICEJ). עם כינונה של השדולה הכריז מלקולם הֶדְינג, מנכ"ל השגרירות הנוצרית הבינלאומית:¹⁰

אנו מברכים על היוזמה הזאת כעל הזדמנות לקדם את תמיכתנו בישראל, על-ידי הבאת פעילותם החיונית של הנוצרים הציונים למען ובשם מדינת ישראל, לידיעתם

8. Israeli Knesset. Knesset Lobbies: Knesset Christian Allies Caucus. Retrieved November 10, 2007, <http://www.knesset.gov.il/lobby/eng/LobbyPage_eng.asp?lobby-41>.

9. Israeli Knesset, "Knesset Lobbies: Knesset Christian Allies Caucus", Retrieved November 10, 2007, <http://www.knesset.gov.il/lobby/eng/LobbyPage_eng.asp?lobby-41>.

10. M. Hedding, "The Judeo-Christian Alliance", Retrieved November 1, 2007, from <<http://www.khouse.org/articles/2004/512/>>.

של חברי הכנסת. אני מבטיחכם כי עיני העולם הנוצרי ציוני נשואות אל מפעלכם החדש, ועל כן שומה עליו להצליח. פורום זה, חייב לשמש כמנגנון פרואקטיבי לפיתוח קשרים טובים יותר בין נוצרים למדינת היהודים ולקהילה היהודית ברחבי העולם.

ראשית הציונות הנוצרית

מה מהתפיסות המוטעות לגבי הציונות הנוצרית ניתן למצוא כשמנסים לעקוב אחר מקורותיה. ישנם חוקרים הטוענים שמקור הציונות הנוצרית בתיאודור הרצל, וכראיה לכך משמשת הכרתו ב"נוצרים הציונים" שנכחו בקונגרס הציוני הראשון ב-1897. אחרים רואים באנגליקני ג'ון נלסון דרבי (1800-1882), מייסד דוקטרינת הדיספנסיונליזם, את "ממציא" הציונות הנוצרית. עם זאת ישנן ראיות היסטוריות שתיאוריית הציונות הנוצרית קודמת לשני האישים האלה גם יחד.

עורך הדין הבריטי הנודע, סר הנרי פינץ', הנחשב למבשר הדוגמה הנוצרית ציונית, עמדתו לא התקבלה באהדה על-ידי האנגלים, וסופו שמצא עצמו בגללה בבית הסוהר

עורך הדין הבריטי הנודע, סר הנרי פינץ', הנחשב למבשר הדוגמה הנוצרית ציונית, כתב בשנת 1621 חיבור שנקרא "הרסטורציה הגדולה בעולם או קיבוץ היהודים", ובו הוא קרא בגלוי לתמיכת עמיתיו הבריטים בעם היהודי ובשיבתו למולדתו המקראית בהתאם לנבואות התנ"ך. עמדתו לא התקבלה באהדה על-ידי האנגלים, וסופו שמצא עצמו בגללה בבית הסוהר.

הציונות הנוצרית צברה תנופה במאה ה-19 עם ג'ון נלסון דרבי. דרבי, המוכר ברבים בזכות דוקטרינת הדיספנסיונליזם שלו, סבר כי ניתן להסביר היטב את ההיסטורי המקראית על-ידי חלוקתה ל-7 מקטעים או חלקים. כל מקטע, לפי דרבי, מייצג את אופן התייחסותו של אלוהים לאדם. עמי איסְרוֹף, מייסד "מרכז מידע הציונות וישראל", מציע את הניתוח הבא לתיאוריה של דרבי:¹¹

הדיספנסיונליזם טוען כי אלוהים בחן את האדם בסדרה של "מקטעים" (שעשויים להיות שונים בגרסאות שונות) והאדם נכשל עד כה בכל המבחנים. גרסה אחת של החלוקה למקטעים היא:

11. A. Isseroff, "Christian Zionism", Retrieved August 29, 2007, <http://www.zionism-israel.com/dic/Christian_Zionism.htm>.

1. תמימות (בראשית, א', כ"ח);
2. מודעות לאחריות מוסרית (בראשית, ג', ז');;
3. ממשל אדם (בראשית, ח', ט"ו);
4. הבטחה (בראשית, א', י"ב);
5. חוק (שמות, ג', י"ט);
6. כנסייה (מעשי השליחים, א', ב');;
7. מלוכה (חזון יוחנן, ד', כ').

הקשר בין התיאוריה של דרבי לציונות הנוצרית נמצא באמונתו כי לעם היהודי יש תפקיד ייחודי בתוכנית הגאולה של האל – אמונה שבה מצדדת הדוגמה הנוצרית ציונית. דרבי לא היה הראשון ולא היחיד שהחזיק באמונה זו. וכפי שטען עוד עמי איסרוף:¹²

הדוקטרינה המרכזית של הדיספנסיונליזם בנוגע לציונות הנוצרית אומרת שהיהודים או ישראל נבדלים מהכנסייה ובעלי חלק מיוחד בתוכניתו של האל. כלומר: שיבת היהודים לארץ ישראל היא תנאי נחוץ לשיבת המשוח. אולם אמונה זו איננה ייחודית לדיספנסיונליסטים והיא קדמה לדיספנסיונליזם.

הנוצרים הציונים מתנגדים בתוקף לכל ויתור שמשמעותו חלוקת אדמת ישראל או מסירתה לידי שכניה

מתנגדי הציונות הנוצרית, כמו האנגליקנים וסטיבן סינר, הביעו בגלוי את דעתם כי זו הומצאה על-ידי דרבי. זהו שקר מוחלט, פשוטו כמשמעו. הציונות הנוצרית צמחה, כאמור, מאות שנים לפני דרבי.

תפיסות מוטעות אחרות לגבי הציונות הנוצרית

אף שגדל והולך מספרם של הנוצרים שרק כעת מתחילים להבין את הבסיס התנ"כי שעליו בנויה הציונות הנוצרית, המחלוקת סביב האמונות הדוקטרינריות שלה גוברת בשיעור שמשווה לתמיכה בה. את מניעי המחלוקת ניתן למצוא בתפיסות מוטעות רבות לגבי הציונות הנוצרית. אחת הרווחות ביותר מבין התפיסות המוטעות הללו, רואה בציונות הנוצרית "תנועה פונדמנטליסטית", שמטרתה הכוללת היא להמיר את דת היהודים לנצרות. זה נכון רק במידה מסוימת. הנוצרים הציונים, הם קודם כול ובעיקר "נוצרים". וכנוצרים אנחנו מצויים על-ידי האל לאהוב:

ויען אותו ישוע הראשנה לכל המצות שמע ישראל יהוה אלהינו יהוה אחד. ואהבת את יהוה אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מדעך ובכל מאדך זאת היא המצוה

¹² ר' הערה 11.

הראשנה. והשנית הדמה לה ואהבת לרעך כמוך ואין מצוה גדולה מאלה. (הבשורה על פי מרקוס, י"ב, 29-31)

כשם שאלוהים לא הציב תנאים להבטחותיו האוהבות לעמו, כך הציונות הנוצרית האמיתית לא תציב תנאים לאהבה שהיא מרעיפה, לא רק על העם היהודי כי אם על כל האנושות. כפי שכבר נאמר כאן, אבות הכנסייה עשו מעט מאוד לקידום האהבה בנוסח ישוע כלפי העם היהודי.

אף שאבן הפינה של כל הנוצרים הציונים הייתה והינה לקדם את מלכות האל, ברכתם את "בבת עינו של האל" איננה תלויה בהמרת דת היהודים לנצרות. נוצרי המציב תנאי כזה לאהבה שהוא מפגין כלפי בית ישראל רק מסייע שוב למוטט לחלוטין את היחסים בין יהודים לנוצרים – כפי שהוכח בעקביות לאורך ההיסטוריה. רק לאחרונה החלו היחסים בין העם היהודי לנוצרים לשאת פרי. תהליך ה"תיקון" אמנם חיובי, אבל הוא נמשך גם כיום. עם זאת אין מקום לשום אי-הבנה סביב הדוגמה הנוצרית ציונית. תמיכת ואהבת הנוצרים כלפי מדינת ישראל וכלפי העם היהודי, הן לגמרי בלתי מותנות.

תפיסה מוטעית אחרת לגבי האמונה הנוצרית ציונית טוענת, שזו "תומכת בעיניים עצומות בממשלה הישראלית ובמדיניותה". דווקא בזמננו אין רחוק מזה מן האמת. במקרים רבים ניתן אף לטעון כי ההפך הוא הנכון. יובהר נא כאן חד-משמעית: הציונות הנוצרית תומכת בעיניים עצומות בדבר האלוהים הקדוש – ובו בלבד. מאחר שהחלטות מדיניות נעשות רק לעתים נדירות בהתאם לדוקטרינה תיאולוגית, הטענה שהציונות הנוצרית האמיתית "תומכת בעיניים עצומות" במדיניות הישראלית מנוגדת לרוח התנ"ך ומטופשת כאחת.

יש לציין שהנוצרים הציונים מתנגדים בתוקף לכל ויתור שמשמעותו חלוקת אדמת ישראל או מסירתה לידי שכניה. ושוב, אמונה דוקטרינרית זו – שחשיבותה עקרונית – מבוססת על דבר האלוהים:

וְקִבְצָתִי, אֶת כָּל הַגּוֹיִם וְהוֹרְדָתִים אֶל עִמְקֵי הַחַפְצִיט,
וְנִשְׁפָּטִי עִמָּם שֶׁם עַל עַמִּי וְנִחַלְתִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פָּצְרוּ
בְּגוֹיִם וְאֶת אֶרְצִי חִלְקוּ.
(יואל, ד', 2)

התפיסה המוטעית הנפוצה ביותר לגבי הדוגמה הנוצרית ציונית, היא אולי זו הטוענת, שהנוצרים הציונים רואים לעצמם חובה מקראית לזרז את "ארמג'דון" – זירת המאבק הארצי הסופי אשר בו יכריעו כוחות הטוב את כוחות הרשע. ומה שחשוב עוד יותר, זו העת, על פי חזון יוחנן, שתבשר את התגלותו השנייה של ישוע. תפיסה מוטעית זו, אינה אלא כזב נוסף שנגוע לא רק בטירוף גמור אלא גם באי-רלוונטיות. נוצרים ציונים, כחסידיים נאמנים של דבר האלוהים, יודעים שאין זה מקומם להתעסק בכך וגם אין ביכולתם לזרז את השעה המדויקת של שיבתו של ישוע:

תוך כדי חילול הקודש ממש, שהבטחות האל לעם היהודי ובריתו עם היהודים איבדו מתוקפן והתבטלו עם אי-ציונים לאל ועם בשורת הברית החדשה של ישוע. כך הם מקדמים למעשה את הדוקטרינה שמטרתה ה"חילוף" במעמד "בבת עינו של האל", מן העם היהודי לכנסייה הנוצרית.

ניתן לקבוע "שהדוקטרינות של תיאולוגית החילוף ושל הציונות הנוצרית" זרות לחלוטין זו לזו

תיאולוגית החילוף היא אמונה דוקטרינרית שהתפשטה מאוד ונעשתה נפוצה למדי בכנסייה הנוצרית המודרנית. חסידיה טוענים כי עם ישראל הוחלף בכנסייה בשל אי-מוסריותו ודחייתו את המשיח ישוע. יתרה מכך, הנוצרים של הברית החדשה תפסו לדעתם את מקומו של עם ישראל בברית הישנה, באמצעות הברית החדשה של ישוע. תיאולוגית החילוף או ההחלפה (Supersessionism) גורסת ש"ישראל" שבכתובים, כמו גם העם היהודי המוזכר בתנ"ך, אינם אלא ייצוגים אלגוריים של הנוצרים שהחליפו באופן עקרוני את עמו הנבחר של האל והיו ל"ישראל החדש" בתוכנית הגאולה של האל. לפיכך ניתן לקבוע "שהדוקטרינות של תיאולוגית החילוף ושל הציונות הנוצרית" זרות לחלוטין זו לזו. מנהיגים כנסייתיים אחדים התגייסו למערכה שמטרתה קעקוע אמונות הליבה של הציונות הנוצרית. בראש המתקפה הזו, עומד סטיבן סיוז, הנושא בתואר "כומר" של הכנסייה האנגלית. די למעשה לעיין בהצהרותיו של סיוז במבוא לספרו, "ציונות נוצרית: מפת דרכים לארמגדון?", על מנת להסיק, ש"מנהיג" כנסייתי זה, איננו ידיד ישראל וגם לא למדן נבון של התנ"ך.¹⁴

הנוצרים הציונים ניצבים בחזית הכיבוש הבלתי חוקי של אדמת פלשתיין, המתקפות על מוסלמים ועל מסגדים, והרחבתן השיטתית של ההתנחלויות בגדה המערבית, ובמיוחד במקומות כמו מזרח ירושלים וחברון.

הקורא המוסיף להתעמק בעמדותיו של סיוז יגלה כי הסתערותו על הנוצרים הציונים נטועה עמוק בסדר יום אנטישמי מובהק. המובאה הבאה מבהירה כי סיוז רואה בתמיכה הנוצרית במדינת ישראל גורם פוטנציאלי ל"שואה" נוספת.¹⁵

התפיסה של הנוצרים הציונים, הן לגבי ההיסטוריה והן לגבי אירועים בהווה, נשלטת על-ידי פרשנות מפוקפקת של טקסטים תנ"כיים סלקטיביים מאוד, כמו גם הנחות

והיום ההוא והשעה ההיא אין איש יודע גם לא מלאכי השמים גם לא הבן בלתי אבי לבדו. (הבשורה על-פי מתי, כ"ד, 36)

לציונות הנוצרית יש רק עניין מועט באסכטולוגיה נוצרית ועניין רב ביותר בתיאולוגיה הנוצרית. ובה ניתן למצוא את חוסר הרלוונטיות הדוקטרינרית של התפיסה המוטעית הנדונה. דייוויד ברוג, מנהל בפועל של "נוצרים מאוחדים למען ישראל", השווה בדבריו את הטענה המטורפת הזו להוצאת דיבה:¹³

כאשר תובנה קונבנציונלית שגויה באופן חמור כל כך, חזרה עליה כמוה כהוצאת דיבה, פשוטה כמשמעה... האם האוונגליסטים התומכים בישראל מנסים לזרז את קצו של העולם? בהחלט לא. קודם כול משום שהתיאולוגיה הנוצרית ברורה וצלולה ביחס לעובדה שאין בכוחם של בני אדם לזרז את אחרית הימים. כתבי הקודש גורסים חד-משמעית שהאל קבע את היום ואת השעה להתגלות השנייה ושאין בכוח האדם לשנות את השעה היעודה הזו ולו גם בנגז-שנייה. מכאן שהתיאולוגיה עצמה, אשר ממנה ניוונות אמונות האוונגליסטים אודות ארמגדון, פוסלת כל אפשרות שאמונות מסוג זה יניעו את האוונגליסטים לשאוף להצתת הארמגדון.

דוגמה אנטי-ציונית נוצרית: תיאולוגית החילוף

תיאולוגית החילוף (Replacement Theology) עומדת בניגוד מוחלט לדוגמה הנוצרית ציונית. טענתה הדוקטרינרית הבסיסית, המבקשת לא רק להמעיט בערך מטרותיה של הציונות הנוצרית אלא גם לפקפק בהם, היא סברה מוטעית הגורסת שמטרת כל הנוצרים הציונים, היא לשמש קטליזטורים כביכול להגשמת הנבואה התנ"כית. במקרים אחדים אף הרחיקו יריבי הציונות הנוצרית לכת עד כדי האשמתם המופרכת של נוצרים ציונים ב"קיצוניות". יריבי הציונות הנוצרית, הנכונים תמיד לבטל את חשיבותם המקראית של ישראל כמדינה ושל היהודים כעם, זיהו ותייגו כ"מותנית" את בריתו הנצחית והמוחלטת של האל עם אברהם. בכך הם הטילו בעקיפין ספק בעצם מהימנותן של ההבטחות שבבסיסה של הברית עם אברהם.

אחדים מבין מתנגדיה העיקשים ביותר של הציונות הנוצרית מזהים עצמם כ"נוצרים" ועם זאת אינם מכירים במצוות המקראיות של האל המורות לנוצרים לתמוך בעם היהודי, ואף דוחים אותן בהבלטה בתור, "טעות בפרשנות התנ"ך". יתרה מכך, במאמצייהם המוטעיים להפוך את הברית עם אברהם למותנית, טוענים מתנגדי הציונות הנוצרית,

14. S. Sizer, Christian Zionism: Road-map to Armageddon? InterVarsity Press, 2004, emphasis added.

15. S. Sizer, "The Development of a Literalist Christian Zionist Hermeneutic", 15. Retrieved October 15, 2007, <<http://www.cc-vw.org/articles/hermeneutics.html>>.

13. D. Brog, "Slander", Retrieved October 8, 2007, <http://cufi.convio.net/site/PageServer?pagename-about_brog_blog#slander>.

מכרעת על הכתוב בתנ"ך העברי ובברית החדשה גם יחד, עומד התיאור המקראי של היהודים כעם קדוש:

כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה, לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ. בְּךָ בָחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ, לְהִיּוֹת לוֹ לְעַם סְגֻלָּה, מִכָּל הָעַמִּים, אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה. לֹא מִרְבָּכֶם מִכָּל הָעַמִּים, חָשַׁק יְהוָה בְּכֶם וַיִּבְחַר בְּכֶם. כִּי אַתֶּם הַמְעַט מִכָּל הָעַמִּים. כִּי מֵאַהֲבַת יְהוָה אֶתְכֶם, וַיִּשְׁמְרוּ אֶת הַשְּׁבִעָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם, הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם, בְּיַד חֲזָקָה, וַיַּפְדֶּךָ מִבְּיַת עַבְדִּים, מִיַּד פְּרַעֲהַ מֶלֶךְ-מִצְרָיִם. (דברים, ז', 6-8)

יתרה מכך, פסוקים אחדים בתנ"ך מתארים את העם היהודי כבבת עינו של האל, וגם על כך מסתמכת הדוגמה הנוצרית ציונית. תוארו זה של העם היהודי מופיע בכתבי הקודש במקומות שונים, לא פחות מחמש פעמים (דברים, כ"ב; תהילים, י"ז; משלי, ז'; איכה, ב'; זכריה, ב'):

...כִּי הִנֵּנִי בְּכֶם, נִגַּע בְּבַבְת עֵינַי. (זכריה, ב', 12)

הציונות הנוצרית: נטועה בנבואה המקראית

הנבואה המקראית, היא אבן פינה בדוגמה הנוצרית ציונית. הן בתנ"ך העברי והן בברית החדשה ניתן למצוא שפע של כתובים – רבים מהם נכתבו לפני אלפי שנים בידי נביאי ישראל כמו ישעיה, ירמיה, יחזקאל ודניאל – שחזו את ההתקבצות העתידית של העם היהודי במולדתו התנ"כית, את שיבת היהודים לארץ ישראל. הנביאים שימשו כמגני בריתו של האל עם אברהם, ועל כל אחד מהם הוטל להעביר מסר מהותי לבית ישראל. פירושי הספרים ישעיה, ירמיה, דניאל ויחזקאל מגלים דפוס אלוהי משותף באזהרותיהם ובתוכחותיהם לעם ישראל. כל אחד מהם חזה את העונש האלוהי שיושת על העם על אי-צייתנות מתמשכת, עבודת אלילים ואי-נכונות להכות על חטא. עם זאת, בהמשכן של כל האזהרות הנבואיות האלה מופיעות דרך קבע נבואות שבהן מבטיח אלוהים ישועה וגאולה לאחר זעם האל. תיאור כזה ייתכן רק כאשר האל נותר נאמן להבטחותיו.

לנאמנות האל חשיבות עליונה, במיוחד לצורך הבנה מדויקת ועמוקה יותר של הדוגמה הנוצרית ציונית. נוכל לומר בפשטות כי את התשובה לרבות מן השאלות הנוגעות כיום לישראל ולעם היהודי ניתן למעשה לקשור לנאמנות האל – המכונה "נאמן וישר" (חזון יוחנן, י"ט, 11; כ"ב, 6) – להבטחותיו. הנבואה האלוהית הנה מדויקת כאשר היא נתפסת ומפורשת מבעד ל"פריזמה" של נאמנות האל.

היסוד התיאולוגי שלהם, והיא לפיכך פטליסטית מיסודה, קוטבית ודואליסטית. היא מציבה את ישראל ואת העם היהודי בנפרד ומעל לעמים אחרים במזרח התיכון. בכך היא מנציחה, מחריפה ומצדיקה, גם אם לא במודע, את הגזענות באזור ואת אי-האמון ההרסני במזרח התיכון בגלל ש"כך כתוב בתנ"ך".

תפיסה זו, מביאה כותבים כמו לינדסי, האנט וג'פרי לדמוניזציה של רוסיה, סין האסלאם ומדינות ערב. היא מעודדת את המשך המימון הצבאי והכלכלי של ישראל על-ידי ארצות הברית. היא מזדהה עם הישראליים הימניים המתנגדים למשא ומתן על שטחים תמורת שלום ואף מחזקת את מדיניות האפרטהייד של ישראל, את ההתנחלות ואת סיפוח השטחים הכבושים למדינת ישראל. היא מסיתה גם קבוצות פונדמנטליסטיות שמטרתן להחריב את כיפת הסלע ולבנות מחדש את בית המקדש היהודי. מה שאירונגי, הוא, שניסיונותיהם של נוצרים ציונים להגן על ישראל ולהפריך את האנטישמיות, עלולים למעשה לגרום דווקא לשואה שכה מתעבים ועם זאת חוזרים וצופים את התרחשותה.

לנאמנות האל חשיבות עליונה, במיוחד לצורך הבנה מדויקת ועמוקה יותר של הדוגמה הנוצרית ציונית

תיאולוגית החילוף או ההחלפה ניוונה בסופו של דבר מן האמונה כי הבטחות הברית של אלוהים עם אברהם בספר בראשית' הן "מותנות" לחלוטין. חסידיה טוענים כי העם היהודי איבד את מעמדו כנהנה מן הברית עם אברהם עקב אי-ציות והיעדר הכאה על חטא. ושוב מר סיוז הוא שמספק את ההסבר הזה, כשהוא מניח שוב לסדר יום אנטישמי לשלול כל ערך שהוא מטיעונו:¹⁶

...בניגוד לטיעונם העיקש של הנוצרים הציונים, הבטחת הארץ לא הייתה מעולם זכות בלתי מותנית, אלא הוענקה תמיד עם תנאי... מדיניות האפרטהייד הנוכחית, האלימה והמשעבדת של מדינת ישראל, יוצרת תנאים לגלות נוספת באופק, ולא לרסטורציה.

נוצרים ציונים: היהודים הם "העם הנבחר" של האל

לאמונה כי היהודים הם עמו הנבחר של האל, בבת עינו, ישנה חשיבות עקרונית עבור כל הנוצרים הציונים. במרכז האמונה הזו, המתבססת במידה

S. Sizer, "An Alternative Theology of the Holy Land: A Critique of 16 Christian Zionism", Retrieved October 15, 2007, <<http://www.cc-vw.org/articles/churchmanland.HTM>>.

לידתה מחדש של ישראל

אף שמתנגדי הדוגמה הנוצרית ציונית מייחסים ערך מועט, אם בכלל, להקבלה המקראית הקיימת בין ישראל לנבואה, רק בודדים יכולים להתכחש למשמעות העכשווית של דברי הנביא ישעיה מלפני אלפי שנים. נבואת ישעיה (ס"ו, 8) המבשרת את לידתה מחדש של מדינת ישראל, מתממשת לנגד עיני בני דורנו. אף שהספקנים ממהרים לפטור את הנבואה כ"בלתי רלוונטית" או ככזו ש"טרם בא זמנה", אי-אפשר פשוט להתעלם מן הנסיבות וההתרחשויות ב-14 במאי 1948. שום אירוע היסטורי אחר במהלך אלפי השנים שבהן היה העם היהודי נפוץ ומפוזר בארבע רוחות השמים (ישעיה, מ"ג, 5-6) וחסר מולדת, איננו דומה כלל למה שחזה הנביא ישעיה לפני 2,700 שנים כמעט:

מִי שָׁמַע בְּזֹאת, מִי רָאָה בְּאֵלֶּהָ, הַיּוֹחֵל אֶרֶץ בְּיוֹם אֲחָד, אִם יִגֵּד גּוֹי פְּעַם אֶחָד, כִּי חָלָה גַם יְלָדָה צֵיִן אֶת בְּנֵיהָ. (ישעיה, ס"ו, 8)

חוקרי תנ"ך רבים באשר הם – חלקם מתנגדי האמונה הנוצרית ציונית – רואים כולם כאחד בהכרזת מדינת ישראל כאומה ריבונית ב-14 במאי, 1948, את התגשמותה היחידה והמוחלטת ביותר של נבואה בעידן המודרני. כפי שניסח ברהיטות רבה ד"ר דייוויד רייגן, מייסד "כוחני זאב עם כבש"¹⁷:

הנביאים הכריזו כי כאשר יתקבץ שוב העם תוקם מחדש מדינת ישראל... זהו האירוע הנבואי המכונן של זמננו. אירוע שחכמי הנבואה הדגישו למעלה מ-400 שנים חרף הלעג והבוז הרב מצדם של אלה שלא האמינו כי ישראל תשוב אי-פעם להתקיים כאומה.

1967: ירושלים חזרה לריבונות יהודית

נצרים ציונים רואים גם באיחוד ירושלים ב-1967, כתוצאה ממלחמת ששת הימים, דוגמה נוספת להתגשמות מודרנית של נבואה. מדובר בנבואה מפי ישוע בספר הבשורה על-פי לוקס:

ונפלו לפי חרב והגלו אל כל הגוים והייתה ירושלים מרמס לגוים עד אשר ימלאו עתות הגוים. (הבשורה על פי לוקס, כ"א, 24)

הנוצרים הציונים טוענים כי ב-1967, לראשונה מאז החלה גלות ישראל – תקופה של למעלה מ-2,000 שנה של העדר ריבונות יהודית – ירושלים חזרה שוב ליהודים.

המאבק למען ירושלים

וסף על הנבואות התנ"כיות שכבר התגשמו, עוקבת הציונות הנוצרית בצפייה אחר מספר נבואות שטרם התגשמו. יתרה מכך, הנוצרים הציונים טוענים כי חלק קצוב של נבואות אמור להתגשם בהווה. את אחת הנבואות האלה ניתן למצוא בספר הנביא זכריה:

וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אֲשֵׁים אֶת יְרוּשָׁלַם אֶבֶן מַעֲמָסָה לְכָל הָעַמִּים, כָּל עֹמְסִיָּה שְׂרֹט יִשְׂרָטוּ, וְנֶאֱסַפוּ עָלֶיהָ כָּל גּוֹי הָאָרֶץ. (זכריה, י"ב, 3)

בהתחשב בנסיבות ובטבען הנוכחי של שיחות השלום במזרח התיכון – במיוחד בנוגע ל"מעמד הקבע" של ירושלים ולחץ הבינלאומי המשוחד במידה מכרעת על ישראל לחלק את בירת היהודים – ניתן לטעון בצדק כי אין זמן ראוי מזה להגן על לגיטימיות התממשותה של נבואה זו. הנוצרים הציונים מאמינים בתוקף, בעקבות נבואת זכריה הנביא, שאלוהים יחרוץ את דין האומות החוברות כנגד ירושלים.

מלחמת גוג ומגוג

בואה נוספת שהנוצרים הציונים עוקבים אחריה ושטרם התגשמה, ניתן למצוא בספר יחזקאל. מדובר במאורע המכונה בדרך כלל "מלחמת גוג ומגוג". כ-500 שנה לפני זמנו של ישוע חוזה יחזקאל, בפרק ל"ח, קשר איראני-רוסי שיביא למלחמה "על הרי ישראל". הנוצרים הציונים מאמינים גם, בעקבות נבואת יחזקאל, שקשר זה יזכה לתמיכת מספר אומות קטנות יותר, שיכללו בין השאר את טורקיה, לוב וסודן. יחזקאל מכריז כי אויבי ישראל יכסו את ארץ הקודש "כענן", והעולם ידמה כי ישראל עומדת להיכחד. אולם הנבואה מאשרת כי אויבי ישראל יושמדו בעוצמה שלא נודעה כמותה קודם לכן בקורות העולם:

וְעָלִיתָ עַל עַמֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵנֶן לְכִסּוֹת הָאָרֶץ, בְּאֲחֵרִית הַיָּמִים תִּהְיֶה וְהַבְּאוֹתֶיךָ עַל אֶרֶץ לְמַעַן דַּעַת הַגּוֹיִם אֹתִי בְּהִקְדָּשִׁי בְּדַלְעִינֵיהֶם גּוֹ. כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה, הֲאֵתָה הוּא אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי בְּיָמַי קְדָמוֹנִים בְּיַד עֶבְדִּי נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנְּבָאִים בְּיָמַי הָהֵם שְׁנַיִם, לְהַבִּיא אֶתְךָ עָלֵיהֶם. וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא, בְּיוֹם בּוֹא גּוֹ עַל אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל, נָאִם אֲדֹנָי יְהוִה, תַּעֲלֶה חֲמָתִי בְּאֶפֶי וּבִקְנָאֹתַי בְּאֵשׁ עֵבְרֹתַי דִּבַּרְתִּי, אִם לֹא בַיּוֹם הַהוּא יְהִי רַעַשׁ גָּדוֹל עַל אֲדָמַת יִשְׂרָאֵל. (יחזקאל, ל"ח, 19-16)

"כל ישראל יושע"

בואה אחרונה שמקודשת בעיני הנוצרים הציונים היא זו החוזה את גאולת ישראל, כמתואר, הן בתנ"ך העברי והן בברית החדשה.

D. Reagan, "The Jews in Prophecy: Cast Aside or Destined for Glory?", 17 Retrieved 2006, <<http://www.lambion.com/articles/prophecy/Jews-Israel/Jews-01.php>>

וְאֶבְרַכְהָ מְבָרְכִיד וּמְקַלֵּיד אָאָר וְנִבְרַכְו בְּךָ כָּל מְשֻׁפָּחַת הָאֲדָמָה.
(בראשית י"ב, ב, 3)

וְשִׁפְכָתִי עַל בֵּית דָּוִיד וְעַל יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַם רֹחַ חַן וְתַחֲנוּנִים,
וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֶת אֲשֶׁר דָּקְרוּ, וְסָפְדוּ עָלַי כְּמִסְפַּד עַל הַיְחִיד,
וְהִמְרוּ עָלַי, כְּהִמְרוּ עַל הַבְּכוֹר. (זכריה, י"ב, 10)

ה"מנדט" התנ"כי של הציונות הנוצרית

עמוד השדרה של הציונות הנוצרית בנוי על "מנדט" תנ"כי שלפיו מונחים הנוצרים על-ידי האל לברך את עמו. הנוצרים הציונים יודעים כי אלוהים מברך את אלה המברכים את בני עמו, ומקלל את אלה המקללים אותם. המנדט של הציונות הנוצרית מורכב מפסוקים רבים של כתבי הקודש, מן התנ"ך העברי כמו גם מן הברית החדשה. פסוקים אלה מאשרים לא רק את אופיין הנצחי והבלתי מותנה של הבטחות האל לאברהם ולזרעו, אלא גם את נאמנות האל לעמו, להשבתו לארץ ישראל ולגאולתו בעתיד:

שָׁאֲלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם וְשָׁלוֹ אֶהְבִּיד.
(תהילים, קכ"ב, 6)

הנוצרים הציונים מאמינים כי רצון האל הוא שנוצרים יתפללו לשלום עירו הנצחית והבלתי נחלקת. בשעה שממשיכים ומתגלים האירועים הנבואיים במזרח התיכון, גובר במידה רבה הצורך לתווך בתפילה למען ירושלים:

נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֱלֹהֵיכֶם. דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַם
וְקְרְאוּ אֵלַי כִּי מְלֹאָה צָבָאָה, כִּי נִרְצָה עֲוֹנָה, כִּי לִקְחָה
מִיַּד יְהוָה כְּפָלִים כָּל חַטָּאתֶיהָ.
(ישעיה, מ', 1-2)

הנוצרים הציונים מבקשים לנחם את עמו – העם היהודי, בקריאה כי אלוהי אברהם, יצחק ויעקב לא נטש אותם, וכי הבטחותיו עודן שרירות וקיימות. הנוצרים הציונים מבקשים להתייחס לקריאתו של האל "פנו דרך יהוה", מאחר שכתבי הקודש קובעים במפורש "ובא לציון גואל":

וּבְנוּ בְנֵי נֶכֶד חֲמִיתֶיהָ וּמְלַכְיָהֶם יִשְׁרֹתְנֶיהָ, כִּי בְקֶצֶף הִכִּיתֶיהָ
וּבְרִצּוֹנִי רְחַמְתֶּיהָ. וּפְתַחוּ שַׁעֲרֶיהָ תְּמִיד יוֹמָם וְלַיְלָה, לֹא
יִסְגְרוּ, לְהַבִּיא אֵלֶיךָ חֵיל גּוֹיִם וּמְלַכְיָהֶם נְהוּגִים. כִּי הַגּוֹי
וְהַמְּמַלְכָה אֲשֶׁר לֹא יַעֲבֹדוּךָ, יֹאבְדוּ, וְהַגּוֹיִם, חָרְבַי יַחֲרֹבוּ.
(ישעיה, ס', 10-12)

הנוצרים הציונים שמחים בחפץ לב לשמש כ"שומרים" שהפקיד האל כדי שלעולם לא יחשו "למען ציון". הם מבקשים לכבד זאת בדרך של "הוראת העמים" את טיפוחה של דוקטרינה תנ"כית מוצקה המכירה לא רק במשמעותו התנ"כית של העם היהודי אלא גם בציווי האל לשרתו, לתמוך בו ולאהוב אותו.

הנוצרים הציונים ממלאים את תפקידם כ"שומרים" גם בהיותם מתווכים באמצעות תפילה בלתי פוסקת למען ישראל. ולבסוף, הנוצרים הציונים הם "שומרי החומות" בזכות שירותם. כיום פועלים בישראל מספר ארגוני

כי לא אחד מכם אחי את הסוד הזה פן תהיו חכמים בעיניכם שישאל בא לידי טמטום הלב למקצתו עד כי יפנס מלא הגוים: וכן כל ישראל יושע ככתוב ובא לציון גואל וישיב פשע מיעקב. וזאת בריתי אשר אכרת אתם כי אסלח לעונם. (איגרת פאולוס אל הרומיים, י"א, 25-27).

על נבואה זו מתבססת אמונתה של הדוגמה הנוצרית ציונית כי ישועת ישראל תתרחש בהתאם לסדר המאורעות האלוהי. יתרה מכך, הנוצרים הציונים טוענים כי נבואה זו מצביעה, לא רק על רחמי האל ועל אהבתו, כי אם, גם על נאמנותו להבטחותיו.

המנדט של הציונות הנוצרית מורכב מפסוקים רבים של כתבי הקודש, מן התנ"ך העברי כמו גם מן הברית החדשה

הברית עם אברהם: מוחלטת ונצחית

כפי שכבר נטען כאן, ניוונה הציונות הנוצרית מטבעה המוחלטת (איגרת פאולוס אל הרומיים, י"א, 29) והנצחי (בראשית, י"ז, 7) של הברית עם אברהם המופיעה בספר בראשית. ניתן למעשה לחלק את הברית הבלתי מותנית של אלוהים עם אברהם לשלושה מרכיבים מהותיים. בראשון הבטיח אלוהים לאברהם ברכות אישיות:

אֲנִי הִנֵּה בְרִיתִי אִתְּךָ, וְהִייתָ לְאֵב הַמּוֹן גּוֹיִם.
(בראשית, י"ז, 4)

וְהַקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶךָ וּבֵין זֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ לְדֹרֹתֶם
לְבְרִית עוֹלָם לְהִיּוֹת לְךָ לְאֱלֹהִים וּלְזֶרְעֶךָ אַחֲרֶיךָ.
(בראשית, י"ז, 7)

...וְאֶבְרַכְךָ וְאֶגְדְּלֶה שְׂמֶךָ וְהָיָה בְרָכָה.
(בראשית, י"ב, 2)

בשני הבטיח אלוהים לאברהם ולזרעו ארץ גדולה; לעשותם ל"גוי גדול":

וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גָּדוֹל...
(בראשית, י"ב, 2)

ביום ההוא פרת יהוה את אברם ברית לאמר: לזרעך נתתי את הארץ הזאת מנהר מצרים עד הנהר הגדל נהר פרת.
(בראשית, ט"ו, 18)

המרכיב האחרון של הברית עם אברהם מכיל את הבטחת האל לברך אחרים באמצעות אברהם:

ז', 6-8), יכנה אותה נצחית (בראשית י"ז, 7-8) ומוחלטת (איגרת פאולוס אל הרומיים, י"א, 29), וכל זאת מתוך ידיעה מלאה שיבטל את הברית הזו מאוחר יותר, כאשר עמו ייכשל ויחדל להיות ראוי לה – כישלון שאודותיו הוא ידע מראש?

אם אלוהים הוא באמת נאמן, והוא אכן כזה (האיגרת הראשונה אל הקורינתיים, א', 9; איכה, ג', 23; תהילים, פ"ו, 15), כי אז הוא נאמן להבטחותיו. קבלת האמת המקראית הזו, פירושה הכרה בכך, שהבטחות הברית של אלוהים לעם היהודי נותרו בעינם. וכך יתבהר לכול כי הדוקטרינה הנוצרית ציונית איננה מצביעה על "קיצוניות", כי אם על הגשמה ויישום של תורה תיאולוגית מוצקה, המבוססת על האמת של כתבי הקודש.

אם נניח לתפיסות המוטעות והמטעות, אזי גם הספקנים וגם מתנגדי הציונות הנוצרית יתקשו מאוד להכחיש אמת בסיסית אחת: שורשי הנצרות הם כל כולם יהודיים. התכשורות לשורשים העבריים של האמונה הנוצרית, התעלמות מהם או אפילו המעטה בערכם, מעמידות בסכנה את עצם זהותה. דבר האלוהים – שבו ניתן למצוא את מקור התקווה המשותפת לכל הנוצרים – נכתב בידיים יהודיות, נאמר במקורו מפי יהודים, והועבר לאומות על כפות רגלי יהודים. הכרה בעובדה זו וקבלתה, פירושן הכרה באמינותו של דבר אלוהים. קבלת האמת הזו פירושה הכרה בכך שלגויים, גם כיום, חוב של תודה כלפי העם היהודי, חוב כביר וצודק גם יחד. אכן הגיעה העת שנוצרים באשר הם יכירו בכך שבאלפיים שנות ההיסטוריה שלנו נעשה אי-צדק חמור עם העם היהודי, ושאת מעשינו הצדקנו על סמך הנחות מנוגדות מאוד לרוח התנ"ך. זה הזמן לציית למושיענו ולהכיר בציווי שלו להתגדר באהבתנו – אהבה שאין לנו רשות להצמיד לה תנאי או לקצוב את זמנה. כך נוכל לראות בציונות הנוצרית לא "תנועה פונדמנטליסטית" אלא כמיהה נלהבת ללא רתע – הן בדיבור והן במעשה – לחלוק את תקוותנו דווקא עם העם אשר העניק לנו אותה:

כי הואילו ואף מחיבים הם להם הַיְהוּה לְגוֹיִם הִיא חֶלֶק בְּדַבְרֵי הָרוּחַ אֲשֶׁר לָהֶם וְהֵלֵא עֲלֵיהֶם לְתַמְכֵם גַּם בְּדַבְרֵי הַגּוֹף.

■ (איגרת פאולוס אל הרומיים, ט"ו, 27)

נוצרים ציונים בישראל, כמו CFI ("נוצרים יידי ישראל") ו"גשרים לשלום", המשרתים את העם היהודי באהבה בלתי מותנית.

לסיכום

הבסיס התיאולוגי של הציונות הנוצרית עומד על נאמנות האל להבטחותיו – ובמיוחד לאלה שניתנו בברית עם אברהם. נאמנות זו מהווה מכשול חמור לפני חסידי תיאולוגיית החילוף – אלה המבקשים לטעון שאלוהים "גמר" עם העם היהודי אשר כתוצאה ממריו ומאי-ציינתו חדל להיחשב "בבת עינו של האל". נאמנות האל לא רק מעמידה בספק את תיאולוגיית החילוף, אלא אף מציגה אותה במפורש כעמדה המנוגדת לתנ"ך ובלתי ראויה כאחת.

ועם זאת עשויים הנוצרים הציונים לשאול בתגובה: ומה אם אלוהים הוא אל נאמן? מה אם האל הקדוש של ישראל הוא יודע כול – יודע מראש אודות כל עברה והידרדרות של עמו? מה אם אלוהים הוא אל של מחילה ורחמים? וכי אין אלה התכונות העיקריות המיוחסות לבוראנו האלוהי? אם אכן כזה הוא האל שאנו מכירים בו, אז כיצד זה פָּשְׁלָנו להכיר בהתאם לכך גם בהבטחותיו? האם אלוהינו הוא אל אשר יזוּם במכוון ברית עם עַם הבחירה שלו (דברים,

אם לא תתייצב להילחם על אויבך כל עוד תוכל לזכות בניצחון קל וללא שפיכות דמים; כל עוד לא תלחם כאשר ניצחונך מובטח, סופך שתגיע לרגע בו יהיה עליך להלחם נגד הקמים על נפשך בקרבנות לא ישוערו. גרוע אף מזה, יגיע היום בו תלחם מלחמה אבודה מראש.

ווינסטון צ'רצ'יל